

Petr Ráb (2. března 1951 – 16. listopadu 2024)

Sobota je podle Starého zákona dnem odpočinku – před něčím novým, s obnovenou silou. V sobotu 16. listopadu odešel na odpočinek, jímž se vystoupá na věčnost, výjimečný, přitom vystupováním skromný, člověk, člen redakční rady Živy, v níž pracoval pro časopis přes 20 let, výborný vědec a organizátor vědy v různých akademických, resp. univerzitních grémiích, profesor Petr Ráb.

O purkyňovský biologický magazín se obdivuhodně staral zevnitř i zvnějšku,

tedy obsahově i existenčně, jen málokdy chyběl na našich redakčních setkáních. Budeme si ho připomínat jako milého společníka a rádce ve věcech genetiky ryb, akvaristiky i hydrobiologie v širším slova smyslu.

Pro čest jeho památce se k Petrovi ještě vrátíme v podrobnějším poselství.

Redakce a redakční rada Živy

Jan Plesník

Holocén formálně neskončil. Geologové odmítli antropocén

*Copak je po jméně? Co různí zvou, zváno i jinak, vonělo by stejně.
William Shakespeare: Romeo a Julie (1595)*

V březnu letošního roku uveřejnily významné světové hromadné sdělovací prostředky včetně zpravodajských serverů zprávu o výsledcích hlasování podskupiny pro čtvrtohorní stratigrafii (SQS) Mezinárodní stratigrafické komise (ICS). Proč známá britská televizní stanice BBC, francouzský deník Le Monde nebo server Associated Press News věnovaly pozornost jednání skupiny odborníků, do té doby známé pouze úzkému okruhu zasvěcenců? Vysvětlení musíme hledat ve výrazu, jenž bez nadsázky bleskově přeskočil z akademického, přesněji řečeno přírodovědeckého prostředí nejen do jiných věd, kultury a politiky, ale stal se poměrně známým i mezi širokou veřejností. Oním termínem je antropocén.

Novinka nebo inovace?

Na začátku nového tisíciletí patřil pracovitý nizozemský chemik zabývající se atmosférou Paul J. Crutzen mezi všeobecně uznávané vědce. O pět let dříve si totiž ze Stockholmu přivezl Nobelovu cenu za objev vlivu chemických látek, zejména freonů, na horní ozonovou vrstvu, konkrétně za prokázání existence jimi vyvolaných ozonových děr. Na konferenci vědeckého výboru Mezinárodního programu Geosféra-Biosféra (IGBP) konané v únoru 2000 v mexickém městě Cuernavaca v emotivním, spatra předneseném projevu tento badatel, tehdy místopředseda IGBP, navrhl, aby v tradičním členění vývoje naší planety nahradilo současný holocén zcela nové období – antropocén. Připomeňme, že holocén začal před 11 700 lety s koncem poslední doby ledové (glaciálu). Přítomným odborníkům se nápad zalíbil do té míry, že někteří z nich dokonce Crutzena vyzvali, aby si jej nechal patentovat. Ten ale mezitím přišel na to, že stejný termín neoficiálně používá, i když v poněkud jiném významu, americký limnolog Eugen T. Stoermer, a to už od r. 1980. Spojil se proto s ním a oba se okamžitě rozhodli kout železo, dokud je žhavé. Sepsali dnes již ikonický, překvapivě krátký článek (Crutzen a Stoermer 2000). Uvedenou stať otiskl hned v květnu toho roku zdarma distribuovaný interní zpravodaj IGBP Global Change Newsletter vydávaný Královskou švédskou akademií věd. Crutzen poté oslovil podstatně širší vědeckou obec tím, že v r. 2002 publikoval, opět jako mistr zkratky, v prestižním vědeckém časopise Nature argumentačně pádné zdůvodnění, proč by měl být časový úsek, v němž lidstvo představuje nejvýznamnějšího činitele (hnací sílu) přeměňujícího tvář Země,

1 Skupinu lvů (*Panthera leo*) v keňském národním parku Nairobi doslova obklíčily automobily s turisty. Až do propuknutí syndemie nemoci covid-19 se turistický průmysl spolu s potravinářstvím řadil v celosvětovém měřítku k nejrychleji se rozvíjejícím odvětvím vůbec. Příliš intenzivní turistika ale může ohrožovat živou i neživou přírodu oblíbených cílových destinací a začíná být vnímána negativně i částí obyvatel hojně navštěvovaných míst.